

Pukovnik

mr MOMIR MADŽIĆ

Bitna obeležja doktrine sukoba niskog intenziteta

U članku se obrađuju osnovna obeležja »sukoba niskog intenziteta« koji je koncipiran kao doktrina kopnene vojske SAD. Intenzivno se radi na tome da se ona primeni i u drugim vidovima oružanih snaga, kao i u stvaranju združenih snaga iz različitih vidova, organizovanih tako da budu u stanju da za što kraće vreme i efikasno ostvare postavljeni cilj sukoba. Sa takvim snagama SAD nastoje da stvore uslove za dejstva u bilo kom delu sveta, gde ocene da su im vitalni interesi ugroženi. Pri tome, dejstva se tako doziraju da ne predstavljaju rat već sukob. Da bi se to ostvarilo prvo se »pružaju razne vrste pomoći«, a oružana sila se upotrebljava na kraju, ali tako da se izbegne proglašenje SAD za agresora.

Doktrina »sukoba niskog intenziteta« koncipirana je tako da obuhvata širok spektar aktivnosti i metoda delovanja specijalno pripremljenih snaga i sredstava za vođenje različitih operacija. U operacijama se izvođe dva oblika dejstava: *neoružana*, koja obuhvataju političku, ekonomsku i psihološko-propagandnu komponentu. Tu spadaju političko-propagandna i psihološka dejstva, aktivnosti u političkoj i kulturnoj indoktrinaciji, mere i postupci u okviru materijalno-finansijskih i tehničko-tehnoloških programa i druga dejstva; i *oružana* koja obuhvataju vojnu komponentu, gde spadaju borbena dejstva koja se izvođe upotrebom specijalnih vojnih jedinica i združenih sastava u raznim vrstama operacija. Vojna komponenta u ovoj doktrini je izuzetno značajna i omogućava uticaj vojnog faktora na kretanja u međunarodnim odnosima.

Doktrina »sukoba niskog intenziteta« može se realizovati primenom jednog od četiri tipa mogućih operacija: 1) strana pomoć u organizovanju unutrašnje odbrane; 2) protivterorističke operacije; 3) operacije očuvanja mira, i 4) mirnodopske operacije u vanrednim situacijama. Svaka od ovih operacija ima svoje snage, metode primene aktivnosti i posebna obeležja izvođenja.

Stavovi u doktrinama i strategijama vodećih blokovskih sila, posebno u konvencionalnim i ograničenim ratovima, menjaju se zavisno od promena koje nastaju u materijalno-tehničkom faktoru i mogućnosti koje otvara razvoj novog oružja i ostalih sredstava ratne tehnike, kao i od pogleda drugih zemalja na vođenje

ratova. Na početku sedamdesetih godina formulisane su nuklearne doktrine i razrađene nuklearne strategije. Protagonistima je trebalo vremena da se osveste i da modifikuju ili čak napuste ideju o mogućnosti pobeđe u nuklearnom ratu. Umesto nuklearne strategije sve više se ističu nove konvencionalne doktrine, poznate kao: »doktrina dubokih udara«, »vazdušno-kopnena bitka« i »brzi duboki prodori u dubinu«.

U poslednjoj deceniji među vojnim analitičarima sve su češće rasprave o američkim pogledima na ratne sukobe. Vojna strategija SAD predviđa tri oblika ratnih sukoba:

— »sukob visokog intenziteta«, podrazumeva opšti (globalni) direktni sukob sa SSSR-om koji se može voditi nuklearnim ili konvencionalnim oružjem ili njihovom kombinacijom, i u suštini je koalicioni;

— »sukob srednjeg intenziteta«, podrazumeva ograničeni rat sa upotrebom nuklearnog oružja ili bez njegove upotrebe vođen samostalno ili sa saveznicima van teritorije vodećih blokovskih sila;

— »sukob niskog intenziteta«, podrazumeva ograničeni vojno-politički sukob na užem geografskom području, pretežno u zemljama »trećeg sveta« radi podrške prijateljskim snagama, a protiv terorističkih, pobunjeničkih ili drugih snaga koje žele da ostvare političke, ekonomske, vojne i druge ciljeve suprotne interesima SAD, NATO i pojedinim članicama NATO i njihovim saveznicima i prijateljima.

»Sukob niskog intenziteta« predstavlja najniži nivo sukoba i produkt je teorije i prakse zapadnih zemalja, pre svega SAD. U suštini, radi se o novom modalitetu vojnog intervencionizma, jer SAD sebi daju za pravo izvršenje preventivnog udara u onom delu sveta gde ocene da su njihovi vitalni interesi ugroženi. Ta vrsta ratnog sukoba predstavlja najverovatniji oblik američke intervencije i primene oružane sile bez uvlačenja saveznika u takve sukobe.

Kao nova teorija i praksa »sukob niskog intenziteta« na Zapadu izaziva obimne rasprave, uz nastojanje da se teorijski što bolje oblikuje. U vojnostručnoj literaturi o ovom intenzitetu je malo pisano tako da su za sada moguća saznanja samo o nekim bitnim obeležjima ove doktrine, što je i predmet ovog napisa.

1. Nastanak doktrine „sukoba niskog intenziteta”

Ubrzo posle završetka drugog svetskog rata, zbog naglog razvoja nuklearnog oružja, skoro sve prethodne vojne doktrine učinile su se irelevantnim. Posle pedesetih godina teoretičari kopnene vojske SAD odlučili su da se više ne oslanjaju na dotadašnja istorijska iskustva. Na početku Kenedijeve administracije borba protiv gerilskih snaga postala je nova masovna pojava o kojoj se najviše govorilo i pisalo. Zato je odlučeno da radovi teoretičara revolucionarnih pokreta i gerilskih vođa postanu osnova za razradu američke doktrine kopnene vojske i da se zanemare principi klasične ratne veštine.

U ratnoj službi kopnene vojske SAD više se ne ističe klasičan koncept prema kojem je cilj kopnene vojske da porazi oružane snage neprijatelja na bojištu i slomi njegovu volju za pružanjem otpora. Umesto toga, u ovom operativno-taktičkom pravilu, cilj se izražava na »moderniji« način: »Osnovni cilj oružanih snaga SAD je da očuvaju, prate ili stvore takve uslove rada ili stabilnosti unutar kojih bi vladini organi efikasno funkcionisali u skladu sa zakonom.«¹

Ovaj doktrinarni koncept je najpotpunije primenjen u vijetnamskom ratu. Tokom tog rata Vijetnamci su se rukovodili starijim pravilima ratovanja da je osnovni princip, koji važi u ratu »uništenje neprijateljevih oružanih snaga«.² Iz vijetnamskog rata izvučeno je dragoceno iskustvo — američka doktrina je zastupala u tom ratu pogrešnu ideju o tome da je borba protiv gerilskih snaga zadatak snaga SAD. Međutim, taj zadatak je trebalo da izvrše Južnovijetnamci, a zadatak SAD je trebalo da bude podrška napadnutom savezniku. Prema tome, SAD su bile suočene sa zadatkom vođenja koalicionog rata u okviru kojeg se vodila i borba protiv gerilskih snaga, a ne sa glavnim zadatkom vođenja borbe protiv gerilskih snaga.

Na osnovu saznanja iz korejskog i vijetnamskog rata, sedamdesetih godina deo političke elite SAD zastupa stav da SAD više ne mogu i ne treba da se, isključivo, oslanjaju na vojnu moć da bi ostvarili svoje političke ciljeve. Trebalo je primeniti doktrinu

¹ Harry S. G. *Principles of War and Low — Intersity Conflict*, »Military Review«, 1985, 3, str. 43—49.

² Senior General Van Tien Dung, *Great Spring Victory*, »Foreign Broadcast Information Service«, 7 july 1976, str. 52.

u kojoj će biti spregnute mnoge druge aktivnosti i borbena dejstva relativno malih, ali efikasnih oružanih snaga u bilo kom regionu sveta. Tome su doprinele i brojne terorističke akcije. Na osnovu većeg broja radova vezanih za vojne intervencije, protivgerilska i protivustanička dejstva, nastala je teorija »sukoba niskog intenziteta« koja je kao pojam danas u »modi« i američki vojni, pa i drugi, funkcioneri ga mnogo koriste.

»Sukob niskog intenziteta« razrađen je samo u američkoj strategiji. Postavlja se pitanje — šta je »sukob niskog intenziteta«? Pre davanja potpunijeg odgovora na to pitanje treba istaći da to nije doktrina jednostavnog vraćanja na Vijetnam. Ona, takođe, nije isto što i protivustanička i protivgerilska dejstva i ne spada isključivo u domen samo specijalnih stručnjaka. To je zvanična doktrina kopnene vojske SAD, koju je uradila Komanda za obuku i doktrinu kopnene vojske SAD (TRADOC) i prezentirala javnosti u vidu brošure.³

2. Pojam „sukoba niskog intenziteta“

Pod pojmom »sukoba niskog intenziteta« podrazumevaju se sveobuhvatne, široke i različite vrste aktivnosti. Smatra se da je najpotpunija definicija ona koju je odobrio Zajednički odbor načelnika generalštabova: »Sukob niskog intenziteta je političko-vojna borba ograničenih razmera da bi se postigli politički, socijalni, ekonomski ili psihološki ciljevi. On je često dugotrajan i ima različite oblike — manifestuje se diplomatskim, ekonomskim i psihološko-socijalnim pritiscima, pa sve do terorizma i pobune. Sukob je obično ograničen na jedno geografsko područje i za njega su često karakteristična ograničenja u pogledu naoružanja, taktike i stepena nasilja.«⁴

Kada je u pitanju ovakav iskaz definicije, potrebno je istaći dve činjenice koje se odnose na reč »niski«. Od padobranaca — pripadnika specijalnih snaga, koji su s visine od 1.500 metara iskakali na Grenadu, preko nenaoružanog američkog dopisnika koji se zatekao u vatri između Izraelaca i Palestinaca u Libanu, pa do

³ Operativna koncepcija KoV SAD za sukob niskog intenziteta, brošura 525-44 Komande za obuku i doktrinu KoV SAD (TRADOC), Ministarstvo KoV, TRADOC, Fort Monro, Virdžinija, 18. oktobar 1985. godine.

⁴ Peter, B. A. *Ju Search of LIC*, »Military Review«, 1986, Aug, str. 89—99.

pripadnika oružanih snaga koji brane ambasadu pod opsadom ili izvode oružanu intervenciju — za sve je to maksimalno intenzivan oblik »sukoba niskog intenziteta«. S druge strane, vlade Salvadora, Filipina, Perua ili Nikaragve ne smatraju svoju borbu »sukobom niskog intenziteta«. Za američke vojne planere »sukob niskog intenziteta« je korisno sredstvo za povlačenje razlike između operacija na donjem kraju spektra sukoba i razgraničenje sa »sukobom srednjeg intenziteta«. Deo definicije koji se odnosi na »ograničenja u pogledu naoružanja, taktike i stepena nasilja« treba posmatrati s tačke gledišta SAD.

Uloga kopnene vojske u »sukobu niskog intenziteta« ovako se opisuje: »Ova koncepcija predstavlja doktrinu čije se konture tek ocrtavaju i služi kao direktiva školama i centrima Komande za obuku i doktrinu da ovu koncepciju uključe u borbenu obuku, priručnike, programe obuke i instrukcije.«⁵

Ovako koncipirana doktrina u suštini predstavlja instrumenat za realizaciju ciljeva američke vojno-političke strategije »neoglobalizma« koja je usmerena, pre svega, prema zemljama »trećeg sveta«, radi obezbeđenja uticaja na njihov dalji razvoj, u skladu s političkim, ekonomskim i vojnim interesima SAD. Zbog toga ona i nije »čista« vojna doktrina već obuhvata politički, ekonomski, psihološko-propagandni i vojni aspekt. Očigledno je da vojna komponenta predstavlja samo jedan od četiri osnovna sadržaja ove doktrine. Međutim, vojna komponenta je izuzetno značajna, zbog toga preko adekvatnih modaliteta angažovanja vojne sile, primere-nih aktuelnom stanju vojno-političke situacije u svetu, reafirmiše ulogu i uticaj vojnog faktora na razvoj i kretanja u međunarodnim odnosima.⁶

Zato se ističe da »sukob niskog intenziteta« nije ni rat ni mir, već predstavlja sve ono što je između njih. Dakle, on spaja krajnje tačke spektra sukoba — od relativnog mira do konvencionalnog rata. Koncipira se tako da narodi sveta ne mogu lako da zaključie da li je to »rat« ili nešto što samo izdaleka liči na rat. Zato je celokupna aktivnost nazvana »sukob« a ne rat. Postoji tvrdnja da je to »rat obrnut naopako«, jer zahteva upotrebu snaga obrnutim

⁵ Misao iz predgovora brošure 525-44, generala Vilijama R. Ričardsona, tadašnjeg komandanta TRADOC (isti izvor).

⁶ Nikolić, M. *Uticaj vojnih doktrina velikih sila i vojnih blokova na doktrinu razvoja i upotrebe oružanih snaga drugih zemalja*, »Vojno delo«, br. 6/87, str. 46—47.

redom od onoga kojim se tradicionalno vode ratovi — u početku se pružaju razne vrste pomoći, a oružana sila se upotrebljava na kraju.⁷

Većina vojnih teoretičara može da stvori predstavu o ratu bilo vraćanjem na prethodne ratove, od drugog svetskog rata preko arapsko-izraelskih do sadašnjeg iračko-iranskog, ili zamišljanjem budućih ratova onako kako su oni opisani u udžbenicima, uputstvima, borbenim pravilima i kako se detaljno proučavaju u vojnim školama koje pripremaju komandni kadar za komande taktičkog, operativnog i strategijskog nivoa. Svi oni su bili konvencionalni i u njima se nastojalo da se osvoje i zadrže teritorije ili poraze oružane snage protivnika. Međutim, kod ove doktrine to nije slučaj.

»Sukob niskog intenziteta« koncipiran je kao doktrina kopnene vojske SAD. Sve više se ulažu naponi da se ona primeni i u drugim vidovima oružanih snaga, kao i u stvaranju združenih snaga iz različitih vidova oblikovanih tako da se za što kraće vreme i efikasno ostvari postavljeni cilj:⁸

— Ratna mornarica SAD posle rata u Vijetnamu nije smanjila svoje glavne snage za specijalni rat. One su osposobljene za izvođenje specijalnih operacija, za podršku u pomorskim i pomorsko-desantnim operacijama, a posebno za podršku snagama koje izvršavaju zadatke u vanrednim situacijama i protivterorističkim dejstvima. Intenzivno rade na formiranju pomorskodesantnih jedinica, sposobnih za vođenje specijalnih operacija na određenim područjima, kojima će biti pridodati stručnjaci osposobljeni za izvođenje ostalih aktivnosti, kako bi efikasno dejstvovala u »sukobu niskog intenziteta«;

— Ratno vazduhoplovstvo SAD prenelo je, marta 1983. godine, odgovornost za specijalne operacije s Taktičke vazduhoplovne komande na Komandu za vazdušno vojno prevoženje. U tom smislu formiralo je 23. vazduhoplovnu armiju, sa zadatkom da rukovodi jedinicama za specijalne vazduhoplovne operacije, jedinicama za operacije spasavanja i jedinicama meteorološke službe. Formirana je i Druga vazduhoplovna divizija, namenjena za specijalne operacije. Tokom 1985. godine otpočelo se sa radom na stvaranju jednog centra koji će utvrđivati ukupne potrebe ratnog vazduhoplovstva.

⁷ John, F. S. *The Debate About Low-Intensity Conflict*, »Military Review«, 1986, Feb, str. 61—67.

⁸ Peter, B. A. *Ju Search of LIC* »Military Review«, 1986, Aug, str. 89—99.

Centar je bio predviđen kao pandan Centru za sukob niskog intenziteta KoV SAD, a naknadno mu je stavljeno u zadatak da »poboljša strukturu ratnog vazduhoplovstva za angažovanje u sukobu niskog intenziteta, da u čitavom RV uzdigne svest o ulozi vazdušno-kosmičke sile u sukobu niskog intenziteta... i da obezbedi infrastrukturu za definitivni prelazak na aktivnost združenih snaga, odnosno više vidova oružanih snaga«. Namena Centra je brzo proširena i na ostale vidove oružanih snaga. Prvobitno je stvoren Centar snaga KoV i RV, a tokom 1986. godine radilo se na njegovom proširivanju za snage RM i ostale federalne snage.

Poslednji potez, koji bi mogao imati uticaja ne samo na to kako će vidovi oružanih snaga voditi »sukob niskog intenziteta« već i na to kako će različiti vladini organi koordinirati operacije u ovakvom sukobu, predstavlja stvaranje združenog (zajedničkog) projekta za razradu doktrine »sukoba niskog intenziteta« radi »utvrđivanja i analize civilno-vojnih aktivnosti koje doprinose uspehu ili neuspehu strategija i operacija u sukobu niskog intenziteta«.⁹ Formiran je mešoviti tim, sastavljen od stručnjaka i predstavnika svih vidova oružanih snaga, kabineta ministra odbrane, Zajedničkog odbora načelnika generalštaba i državnog sekretara i Centralne obaveštajne agencije (CIA), za prikupljanje obaveštenja i podataka bitnih za ovo istraživanje. U izveštaju o izvršenom istraživanju trebalo bi da bude potvrđen stav da nijedan vid oružanih snaga ne drži sam u svojim rukama ključ za »sukobe niskog intenziteta« već da je neophodno angažovanje intervidovskih snaga, uz učešće raznih nacionalnih organa. S tim u vezi ministar odbrane jednom prilikom je rekao: »to je strategija koja obuhvata diplomatiju, ekonomske poluge, pravilno raspolaganje našim tehnološkim bogatstvima i adekvatnu neustrasivu i stalnu spremnost da iznesemo stanje stvari pred javno mnjenje u inostranstvu i u zemlji. Bez takve strategije, upotreba samo vojnih sredstava biće bezvredna, uzaludna i nepoštena... U odgovoru na sukob niskog intenziteta moć ima svoje mesto. Izuzetno je važno shvatiti ulogu vojne sile i ulogu drugih vrsta odgovora, kao i to kako se oni međusobno uklapaju«.¹⁰ U tom smislu od svakog

⁹ Nastavak ovog projekta inicirao je general Valas Nating, bivši komandant Južne komande SAD i Komande za borbenu gotovost SAD u pismu načelniku generalštaba KoV SAD, ističući da američke snage ne postižu impresivne rezultate na poprištima gde se danas vode sukobi niskog intenziteta, posebno kada je reč o nacionalnoj politici i strategiji (Peter, B. A, *Isto*.

¹⁰ Ovo su reči koje je izgovorio Kaspar V. Vajnberger na konferenciji o »sukobu niskog intenziteta«.

pripadnika specijalnih snaga se traži, a posebno od komandanata, štabskih oficira i instruktora, da moraju smatrati svojom dužnošću da svi shvate taj osnovni odnos između vojne sile i nacionalne moći.

3. Tipovi operacija u »sukobu niskog intenziteta«

Za realizaciju doktrine »sukoba niskog intenziteta« koncipirana su četiri tipa operacija (dejstava) koje će voditi snage Kopnene vojske SAD: 1) strana pomoć u organizovanju unutrašnje odbrane; 2) protivteroristička operacija; 3) operacija očuvanja mira, i 4) mirnodopska operacija u vanrednim situacijama.¹¹

1) *Strana pomoć u organizovanju unutrašnje odbrane* predstavlja »učešće civilnih i vojnih organa jedne vlade u bilo kom programu akcija koje preduzima druga vlada da bi zaštitila svoje društvo od subverzije, bezakonja i ustanka ili da bi nanela poraz ustanicima«. To predstavlja stranu pomoć u organizovanju unutrašnje odbrane neke zemlje koja ima tešku i nestabilnu situaciju i u suštini je novi naziv za staru koncepciju »protivustanička dejstva«. Takva odbrana jasno ukazuje na to da i civilni i vojni organi jedne vlade pružaju pomoć u realizaciji programa druge vlade (zemlje-domaćina) koja želi prevladati situaciju u kojoj se nalazi. Ti programi pomoći mogu biti preventivni ili reaktivni.

Preventivni programi pomoći se preduzimaju sa ciljem da se postojeći sistem zaštititi pre nego što dođe do ustanka u zemlji. Podršku vladi pružaju SAD u vidu pomoći za brži privredni razvoj i u oblasti bezbednosti. Brojni su aspekti »pomoći« koju Kopnena vojska SAD pruža ugroženim vladama u oblasti bezbednosti, počev od timova instruktora za školsku obuku, obezbeđenja vojne tehnike i opreme, podučavanja ljudstva iz mnogih zemalja sveta u raznim školama Komande za obuku i doktrinu, pa do obezbeđenja ljudstva u 68 službi širom sveta.

Smatra se da u svakom ustanku postoje tri karakteristične faze, koje se razlikuju po intenzitetu aktivnosti ustanika, ali između njih ne postoji uvek jasna linija razgraničenja. Prema toj analizi, u prvoj fazi ustanici su relativno slabi i njihove aktivnosti su usredsređene na: izgradnju organizacije i regrutovanja članstva, uspostavljanje

¹¹ Mitchell, Z. M. LIC — *Matching Missions and Forces*, »Military Review«, 1986, Aug, str. 79—88.

odnosa u rukovodstvu i stvaranje komandne hijerarhije, donošenje odluka u pogledu ideologije i planova za razvoj ustanka, vođenje psiholoških dejstava kako bi se iskoristile nedaće i povećala očekivanja stanovništva, organizovanje i obuka oružanih jedinica za ustanak, izvršenje terorističkih akcija ograničenih razmera da bi se obezbedilo oružje za ustanike i ispitala sposobnost postojećeg režima da održi poštovanje zakona.

U toku ove faze protiv ustanika se ne angažuju konvencionalne borbene jedinice. Umesto njih upotrebljavaju se »specijalne jedinice« koje su namenjene za neposrednu podršku jedinica za borbena dejstva i jedinica za pozadinsko obezbeđenje. U njima se, pretežno, nalaze civilni stručnjaci. Tako na primer: inženjeri su potrebni da bi se iskopali bunari i izgradili putevi, bolnice, hidrocentrale, škole i slični objekti potrebni stanovništvu. Sanitetske jedinice su potrebne da bi se podigao nivo zdravstvene zaštite i zdravstvenih prilika u zemlji. Vojna policija pomaže da se stvore bezbedni uslovi i održi red i mir u zemlji. Jedinice za civilne poslove imaju zadatak da sarađuju sa civilnim funkcionerima, a jedinice za psihološka dejstva su značajne za pridobijanje podrške naroda. Dakle, ove »specijalne jedinice« se sastoje iz više vrsta različitih ekipa civilnih stručnjaka. Svrha prisustva svih ovih snaga je u tome da se pokaže briga vlade o svom narodu, da se stvore uslovi koji će dovesti do privrednog rasta i prosperiteta zemlje, da se obuče organi zemlje da sami izvršavaju ove zadatke i pokažu sposobnost vlade da izađe na kraj sa situacijom u zemlji. Ističe se da je glavni cilj poboljšanje uslova života stanovništva i otklanjanje uzroka za izbijanje ustanka. Suštinski problem nije vojne prirode, pa zato ni odgovor na njega nije vojnički, a odnos je 4:1 između nevojne i vojne pomoći.

Druga faza ustanka je gerilski rat, koji počinje kada ustanici steknu dobro razvijenu infrastrukturu i jaku organizaciju. Ciljevi u ovoj fazi su različiti, a ostvaruju se proširivanjem aktivnosti iz prethodne faze: jačanjem terorističkih aktivnosti, povećanjem broja zaseda i napada na vladine snage i komunikacije, zarobljavanjem ili uništavanjem rezervi ili drugih vladinih resursa. Već u ovoj fazi potrebne su vojne snage, a sačinjavaju ih one jedinice koje su obezbeđene u toku prve faze. Njima se pridaju instruktori specijalnih jedinica i savetnici za pomoć i obučavanje snaga zemlje-domaćina za protivustanička dejstva.

Ustanak prelazi u treću fazu kada postane dovoljno jak. Tada je potrebno ostvarivanje *reaktivnog programa*. Mnoštvo jedinica ustanika se bore protiv regularnih vladinih snaga da bi ovladale

ključnim objektima, ostvarile političke i psihološke ciljeve i da bi svrgle vladu. Vladinim snagama pružaju pomoć jedinice za neposrednu podršku borbenih dejstava i jedinice za pozadinsko obezbeđenje, koje su odranije u zemlji-domaćinu, kao i nove jedinice koje se brzo prebacuju. Bobene jedinice se uvode poslednje. U operacijama velikih razmera jedinice za borbena dejstva stižu prve, a posle njih slede jedinice za neposrednu podršku borbenih dejstava i jedinice za pozadinsko obezbeđenje.

Vidno se ističe da se upućivanje borbenih snaga SAD i njihovo angažovanje u reaktivnim programima vrši »jedino kada i gde imaju veliku verovatnoću da presudno izmene situaciju. One se ne smeju angažovati tamo gde bi efekat bio irelevantan ili kontraproduktivan interesima i nacionalnom prestižu SAD«. ¹² Tu ulogu ostvaruju konvencionalne snage, posebno lake jedinice pripremljene za vođenje dejstava protiv gerilaca, pružajući pomoć vojnim i policijskim snagama zemlje-domaćina. Da bi se obezbedila odgovarajuća podrška neophodno je da i snage za specijalna dejstva i konvencionalne snage shvate nacionalnu strategiju protivustaničkih dejstava, ali i prirodu društva i uzroke ustanka. Tek tada su potkovane suštinskim značajima i mogu biti pozitivan faktor u ukupnom programu pomoći u organizovanju unutrašnje odbrane.

2) *Protivteroristička operacija* sastoji se iz dejstava koja su usmerena protiv terorističkih snaga. Dobija sve više na značaju zbog porasta terorističkih akcija u svetu. Stvorena je posebna služba za protivterorističke operacije pri Centru združenih vidova oružanih snaga. Razrađuje dve vrste aktivnosti: defanzivne i ofanzivne.

Defanzivne mere zaštite se preduzimaju da bi se smanjila ranjivost važnih objekata, pojedinaca i jedinica od mogućeg terorističkog napada. Jedinice KoV preduzimaće te mere tamo gde se proceni da pretilakva opasnost.

Ofanzivne mere se sastoje od akcija koje preduzimaju specijalno obučene vojne jedinice u napadu na teroriste. Te akcije mogu biti preventivne — ako se može identifikovati cilj dejstava terorista ili reaktivne — kada već dođe do terorističkog incidenta.

3) *Operacije očuvanja mira* definišu se kao »vojne operacije koje se vode uz diplomatske napore da bi se postigao, ponovo uspostavio ili održao mir u regionu sukoba«. Tipičan primer ove opera-

¹² Peter, B. A. *Isto*, str. 89—99.

cije je učešće američkog vojnog kontingenta u višenacionalnim snagama koje imaju status posmatrača i koje se sada nalaze u Sinajskoj pustinji, između Egipta i Izraela sa 1.200 vojnika. Pored toga, SAD je član delegacije OUN za nadgledavanje primirja sa sedištem u Jerusalimu, a čine je oficiri — posmatrači iz 17 zemalja-članica Organizacije ujedinjenih nacija.

Za ovu operaciju za sada ne postoje doktrinarne osnove. Polazi se od toga da je suština očuvanja mira u tome da se ne dozvole i ublaže neprijateljske akcije između zavađenih država, izveštavanje o incidentima koji predstavljaju narušavanje mira ili uslova sporazuma, kao i održavanje reda i stabilnosti u regionu. Brojni su metodi kojima se kategorišu različite vrste zadataka očuvanja mira, u kojima mogu učestvovati snage Kopnene vojske SAD. Najčešće se formiraju posebni civilni i poluvojni sastavi (višenacionalni ili unilateralni). Ti sastavi mogu biti naoružani ili nenaoružani. Upućuju se na kraće ili duže vreme, a neki i na neodređeno vreme (slučaj sa snagama za očuvanje mira na Karibima). Najčešće, te snage kontrolišu prekide vatre i održavanje reda i mira. Za te poslove najbolje su snage vojne policije. Osnovna vojna jedinica je pešadijski bataljon, adekvatno pojačan drugim neophodnim snagama. Za izvršavanje tih zadataka posebno je prikladna laka pešadija, zbog toga što su vojnici »prekaljeni kroz rigoroznu obuku, imaju fizičku i mentalnu čvrstinu, odlično vladaju taktičkim borbenim postupcima pešadije, a imaju kompetentno i sposobno rukovodstvo«. Ističe se da su te operacije zasnovane na ideji da bi silu trebalo primenjivati samo za samoodbranu. Zato vojnici mora posedovati i veštine potrebne za vođenje rata, a istovremeno treba da je obučen da njegova prva reakcija bude posredovanje.

4) *Mirnodopske operacije u vanrednim situacijama* definišu se kao »politički osetljive vojne operacije koje se obično odlikuju kratkoročnom brзом demonstracijom ili upotrebom sile u situacijama koje ne predstavljaju konvencionalni rat, kao što su: udarne operacije, prepadi, spasavanja, evakuacije, demonstrativni napadi, demonstracija sile, nekonvencionalna ratna dejstva i obaveštajne akcije«.

Postojeća definicija ne omogućava da se lako stvori slika o ovoj operaciji jer ona obuhvata mnoge međusobno različite aktivnosti i borbene radnje. Ističe se da postoji nekoliko karakterističnih vrsta aktivnosti i dejstava.

Prvu vrstu operacija čine udarne operacije i prepadi. Udarne operacije su kratki i siloviti napadi na neku teritoriju sa specifičnim

ciljem, a ne radi osvajanja terena. Obično se izvode da bi se definitivno otklonila potencijalna sposobnost neprijatelja za borbena dejstva ili kao kaznena mera. Posle toga sledi napuštanje terena i povlačenje. Tipičan primer takve prepadne operacije je ona koja je izvedena na Grenadu — politički osetljiva, kratkotrajna, sa brzom demonstracijom sile i nije predstavljala konvencionalni rat. Prvo su upotrebljene snage za specijalna dejstva, a zatim im je podršku pružila laka pešadija. U prepadnu operaciju spada i izraelsko bombardovanje štaba Palestinske oslobodilačke organizacije u Tunisu i američki napad na Libiju. Za ostvarivanje veoma ograničenih ciljeva angažuju se snage ratnog vazduhoplovstva ili vazduhoplovne snage iz sastava ratne mornarice. Kada su potrebne i snage KoV onda se angažuju i delovi snaga za specijalna dejstva (kao što su rendžeri) ili pomorsko-vazdušno-kopnene jedinice ratne mornarice SAD, pošto su one osposobljene za brze i energične udare, efikasno i precizno uništenje planiranih objekata i brzo izvlačenje iz borbe. U operacijama većih razmera snage su brojnije i upotrebljavaju se sledećim redosledom: specijalne snage za zauzimanje aerodroma i drugih važnih vojnih i političkih objekata, snage lake pešadije koje mogu brzo da se uvedu u borbu za ojačavanje i širenje uspeha prethodnih dejstava, motomehanizovane snage ili jurišne, i snage za pozadinsko obezbeđenje i neposrednu vatrenu podršku. U poslednje vreme u tim operacijama izvode se »dejstva sa distance«.

Drugu vrstu čine operacije spasavanja i evakuacije koje mogu biti otvorene ili tajne, a cilj im je spasavanje ljudstva ili evakuacija osetljive opreme. Planiraju se tako da se ne naiđe na otpor neprijateljevih snaga. Zato su brzina i iznenađenje faktori od velikog značaja za uspeh operacije. Tipičan primer takve operacije je spasavanje Izraelaca u Entebeu u Ugandi. Da bi operacija uspela neophodni su obaveštajni podaci, detaljno planiranje svih aktivnosti i postupaka, brzo izvršenje zadataka i visok stepen obezbeđenja svih aktivnosti. Za izvršavanje takvih zadataka najkvalifikovanije su snage za specijalna dejstva, kao što su rendžeri, pomorsko-vazdušno-kopnene jedinice ratne mornarice. U toj operaciji prepadi su osnovni način dejstva. Pored navedenih snaga angažuju se i snage opšte namene radi pružanja podrške.

Treću vrstu operacija čini demonstracija sile. Kod te vrste dejstava ispoljava se otvoreno koncentrisanje određenih snaga da bi se uticalo na stav i ponašanje kako prijateljskih zemalja tako i poten-

cijalnih protivnika. Treba da posluži kao pokazatelj nacionalne odlučnosti i spremnosti da do sukoba dođe, mada se ozbiljnije ne priželjkuje. Tu snage opšte namene obično imaju glavnu ulogu, a snage za specijalna dejstva se drže u pozadini. Sve snage moraju biti potpuno spremne za oružani sukob, iako se takvom sukobu ne teži. Jedan od osnovnih ciljeva formiranja lake pešadijske divizije bio je da se povećaju sposobnosti SAD »za izvanredno obučanim lakim snagama za brze intervencije... koje se mogu prebaciti u krizno područje pre nego što sukob otpočne. Demonstrirajući rešenost i mogućnost SAD, te snage imaju velike izgleda da spreče izbijanje rata«.

Četvrtu vrstu čine operacije za prikupljanje obaveštajnih podataka. To čine pripadnici vojne obaveštajne službe, zajedno sa službama Centralne obaveštajne agencije, Obaveštajnom agencijom Ministarstva odbrane i Agencijom za nacionalnu bezbednost. U izuzetnim okolnostima za zadatke prikupljanja obaveštajnih podataka mogu biti upotrebljene i specijalne snage ili druge snage za specijalna dejstva. Suština je u tome da se obaveštajni podaci prikupljaju stalno, dugoročno i rutinskim aktivnostima obaveštajnih službi, koje se u vanrednim situacijama pretvaraju u kratkoročne, ali su konkretno usmerene i zahtevaju brzu primenu brojnih obaveštajnih aktivnosti. Obično se to preduzima pred početak izvođenja neke od prethodnih operacija »sukoba niskog intenziteta«.

*

U celini posmatrano doktrina »sukoba niskog intenziteta« ne donosi mnogo novog u pogledu načina upotrebe snaga i sredstava, organizacije i taktike izvođenja borbenih dejstava, već samo objedinjava odranije poznate i primenjivane mere, aktivnosti i borbena dejstva. Tako je stvoren novi kvalitet koji se izražava u većoj elastičnosti, ekonomičnosti i efikasnosti. Vojna komponenta se ispoljava putem različitih modaliteta upotrebe vojne sile, primerene vojno-političkoj situaciji regiona i stanju u međunarodnim odnosima. Kao posebna kvalitativna novina su »dejstva sa distance«. Sve to navodi političare i vojne teoretičare na zaključak da će ova doktrina biti u operativnoj upotrebi do kraja ovog i u početku 21. veka, pa se čak »sukob niskog intenziteta« tretira kao rat budućnosti.

LITERATURA

1. Harry, S. G. *Principles of War and Low-Intensity Conflict*, »Military Review«, 1985, 3.
2. James, M. B. *A Perspective on Low-Intensity Conflict*, »Military Review«, 1985, Jan.
3. John, F. S. *The Debate About Low-Intensity Conflict*, »Military Review«, 1986, Feb.
4. Mamula, B. *Aktuelni problemi odbrane u odnosu na suvremena kretanja u svijetu i u nas*, »Vojno delo«, br. 2/1988.
5. Mitchell, Z. M. *LIC-Matching Missions and Forces*, »Military Review«, 1986, Aug.
6. Nikolić, M. *Uticaj vojnih doktrina velikih sila i vojnih blokova na doktrinu razvoja i upotrebe oružanih snaga drugih zemalja*, »Vojno delo«, br. 6/1987.
7. Peter, B. A. *Ju Search of LIC*, »Military Review«, 1986, Aug.
8. Senior general Van Tien Dung, *Great Spring Victory*, »Foreign Broadcast Information Service«, 7 july 1976.

SUMMARY

FUNDAMENTAL FEATURES OF THE LOW INTENSITY
CONFLICT DOCTRINE

The author expounds fundamental features of the „low intensity conflict, doctrine. After its adoption by the US army intensive work is in progress at its being applied also in other US armed forces services, as well as at creating joint forces composed of units from different services and organized in such manner that they should be able to accomplish a set objective of a conflict in as short a time and as efficiently as possible. The USA are planning to create with these forces favourable conditions for operations in any world region wherein they would deem that their interest came into jeopardy. Such operations would be graded so that they would not mean a war but a conflict only. In order that this aim will be accomplished the first step would be to „offer aid and assistance of different kinds”, while the armed forces would be used only eventually and in such a manner that the USA would avoid to be qualified as aggressor.

The „low intensity conflict” doctrine has been conceptualized so that it encompasses a wide spectrum of activities and methods of action of forces and equipment specially prepared or designed for conducting operations of different types. These operations comprise two modes of action: *non-armed activities* consisting of political, economic and psychologic-propaganda components, made of political and cultural indoctrination operations, application of measures and steps within the frames of material-financial and technological programmes, and the like; and *armed action* consisting of the use of military force and comprising combat operations wherein specialized Army units and joint armed forces services formations would be used in different types of operations. The military element plays a markedly significant role

in the application of this doctrine and contributes to the overall influence of the military factor on developments in international relations.

The „low intensity conflict” doctrine can be put into effect by application of one of the following types of operations: 1) assistance and aid to a regime in the organization of its defence within its own country; 2) counter-terrorist operations; 3) peace-keeping operations; 4) peacetime operations in extraordinary situations. Each type of these operations is to be carried out by corresponding units or formations, applying corresponding methods of action.

RESUME

PRINCIPALES CARACTERISTIQUES DE LA DOCTRINE DU CONFLIT DE PETITE INTENSITE

Le présent article traite des principales caractéristiques du «conflit de petite intensité» conçu en tant que doctrine de l'AT des USA. D'immenses efforts ont été faits pour que cette doctrine soit appliquée aussi dans d'autres formes des forces armées de même que pour la formation de forces inter-armes organisées de sorte à être capables d'atteindre avec efficacité l'objectif qui est l'enjeu du conflit, et cela dans un laps de temps très court. Dotés de telles forces, les USA s'efforcent de réunir les conditions propices à l'action dans n'importe quelle région du globe, c'est-à-dire là où ils trouvent que leurs intérêts vitaux étaient menacés. Les actions sont dosées de sorte à ne pas dégénérer en guerre mais de revêtir la forme de conflit. Dans la réalisation, on procède d'abord par «octroyer différents types d'aide», la force armée n'étant employée qu'en dernière instance et de sorte à éviter de voir les USA traités en pays agresseur.

La doctrine du «conflit de petite intensité» est conçue de sorte à comprendre une vaste gamme d'activités et de méthodes d'action par l'emploi de forces et de moyens spécialement préparés pour la conduite de différentes *actions non-armées* comprenant des composantes politique, économique et opérations. Les opérations prévoient l'accomplissement de deux types d'actions: psychologique de propagande. Il s'agit d'actions politiques et psychologiques de propagande, d'activités d'indoctrination politique et culturelle, de mesures et de démarches diverses faisant partie des programmes matériels-financiers et techniques-technologiques appropriés; *actions armées* fondées sur l'élément militaire, y compris les actions de combat menées par des unités militaires spéciales et des effectifs inter-armes dans différents types d'opérations. La composante militaire de cette doctrine est particulièrement importante et rend possible l'impact du facteur militaire sur l'évolution des relations internationales.

La doctrine du «conflit de petite intensité» suppose quatre types d'opérations possibles: (1) aide extérieure dans l'organisation de la défense inté-

rieure d'un pays; (2) opérations antiterroristes; (3) opérations en vue de la sauvegarde de la paix; (4) opérations menées en temps de paix exigées par des circonstances extraordinaires. Pour chacune des opérations sont déterminées avec précision les forces à affecter, les méthodes à appliquer, les types d'actions et les caractéristiques spéciales de leur accomplissement.

РЕЗЮМЕ

СУЩЕСТВЕННЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТОЛКНОВЕНИЯ НИЗКОЙ ИНТЕНСИВНОСТИ

В статье рассматриваются основные характеристики „столкновения низкой интенсивности“, выступающего в качестве доктрины Сухопутных войск США. Идут интенсивные работы над тем, чтобы ее применять и в других видах вооруженных сил, а также при создании объединений, организация которых должна им предоставить возможность осуществить цель столкновения предельно эффективно и в кратчайший срок. При помощи таких сил США пытаются обеспечить условия для ведения боевых действий в любом районе мира, если считают что там поставлены под угрозу их интересы. При этом действия дозируются так, что не представляют собой войну, а столкновение. Чтобы это осуществить, в начале идут на „оказание помощи различных видов“, а вооруженная сила используется в конце, причем стараются избежать, чтобы США были объявлены агрессором.

Доктрина „столкновения низкой интенсивности“ охватывает широкий спектр активностей и методов действий специально подготовленных сил для ведения различных операций. В операциях проводятся две формы действий: *невооруженные*, охватывающие политическую, экономическую и психологическо-пропагандистскую составляющие, к которым относятся политическо-пропагандистские и психологические действия, политическая и культурная индоктринация, мероприятия в рамках материально-финансовых и технико-технологических программ и др; и *вооруженные*, охватывающие военную составляющую, к которой относятся боевые действия, в которых используются специальные военные части и объединения в различных видах операций. Военная составляющая в этой доктрине имеет исключительное значение и обеспечивает влияние военного фактора на международные отношения.

Доктрину „столкновений низкой интенсивности“ можно реализовать при помощи одного из четырех типов возможных операций: (1) иностранная помощь в организации внутренней обороны; (2) противотеррористические операции; (3) операции сохранения мира, и (4) операции в мирное время в чрезвычайных ситуациях. Каждая из этих операций обладает своими силами, методами действий и особыми характеристиками их проведения.